

חורשת האיקליפטוס

האיקליפטוס הפך כבר מזמן לחלק בלתי נפרד מנוף הארץ ומשירתה. מראה עצי האיקליפטוס מרשים ומעורר נוסטלגיה, אך חשוב לדעת שעצים אלה עלולים לגרום לנזקים ולסכנות לטבע ולאדם. על מדיניות כריתת עצי האיקליפטוס בשמורות הטבע ובגנים הלאומיים בישראל

מאת: מערכת רשות הטבע והגנים

עץ בוגר של איקליפטוס המקור צילום מוטי דולב

מקורם של עצי האיקליפטוס ביבשת אוסטרליה. הם ניטעו לראשונה בארץ ישראל בשנת 1884 ומאז הפכו לחלק בלתי נפרד מנוף הארץ ולסמל להתיישבות העברית.

יתרונותיהם רבים - הם צומחים במהירות לממדים גדולים, כך שאפשר לנצל את גזעיהם הגדולים ואת ענפיהם לתעשיית העץ, ופריחיהם עשירים בצוף המהווה מקור מזון איכותי לדבורי הדבש. ואולם, על אף

יתרונותיהם, עצי האיקליפטוס עשויים לגרום לנזקים ולסכנות לטבע ולאדם.

נזק אקולוגי

האיקליפטוס, שאינו מין מקומי, אינו חלק מהמערכת האקולוגית הטבעית בישראל ולכן במקום שבו גדלים עצי איקליפטוס הם תופסים את מקומה של צמחיית הבר ובכך פוגעים בעולם הצומח והחי הטבעי של הארץ. נוסף

לכך, עלי העצים מכילים שמנים אתריים המעכבים נביטה של זרעים בקרקע. כאשר העלים נושרים לקרקע ומתפרקים בה, מוטמעים השמנים האתריים בקרקע ומונעים נביטה של זרעים של מיני צמחים אחרים. עצי איקליפטוס הגדלים על גדות נחלים פוגעים אף באיכותם של המים, בשל החומרים שבעלים הנושרים לתוכם. המקרה של שמורת טבע תל דן מדגים היטב תופעה זו. ליד המים בשמורת

טבע תל דן גדלו עצי איקליפטוס גדולים רבים, וסמוך להם התבססה צמחייה טבעית מועטה. בחורף 2003 כרתה רשות הטבע והגנים חלק מעצי האיקליפטוס בשמורה. כתוצאה מכך בשנים הבאות נצפתה בשטח זה התאוששות של הצומח הטבעי, שחזר וגדל ואף התגלה בו מחדש הצמח ערבובה קטנת פרחים, צמח גדות שנמצא על סף הכחדה ולא נמצא במקום שנים רבות.

לא רק עצי איקליפטוס שנשתלו בישראל בעבר מהווים נזק אקולוגי לסביבתם. בשנים האחרונות התברר כי בבתי גידול לחים עצי האיקליפטוס מתרבים ועצים חדשים וצעירים גדלים בשטח בסמוך לעצים הבוגרים. בכך משתלטים האיקליפטוסים על השטח ודוחקים מיני צמחים מקומיים, ואף מתבססים במקומות שבהם לא ניטעו בעבר ומזיקים למערכות אקולוגיות נוספות. כתוצאה מכך הוגדר האיקליפטוס כמין פולש בבתי גידול לחים, והחלו פעולות להוצאתו מבתי גידול אלה כדי לשקמם. בית הגידול החולי של מישור החוף הוא נדיר ולא מיוצג מספיק בשטחים שמורים. על כן פועלת רשות הטבע והגנים לשמור שהחי והצומח של בית גידול זה לא ידוכאו. משום כך נכרתו לאחרונה בגן לאומי נחל אלכסנדר עצי איקליפטוס מנוונים

עץ חרוב שאיקליפטוסים נגדעו סביבו צילום רועי שטראוס

שייצרו צוף מועט. כריתת העצים נעשתה בשטח מצומצם של כ-150 דונם, שבו גדלו גם עשרות עצי חרוב מצוי ואלה ארץ ישראלית שדוכאו על ידי האיקליפטוסים. פעולה זו נועדה לאפשר לשטח להשתקם ולחזור להיות יער של עצי חרוב ואלון, שהשתרע בעבר מפארק השרון ועד לגן לאומי נחל אלכסנדר. כחלק משיקום השטח יינטעו במקום האיקליפטוסים עצי בר מקומיים כדי ליצור נקודות צל למבקרים.

סכנה למטיילים

האיקליפטוסים עשויים אף ליצור מפגע בטיחותי למטיילים, שכן לעתים קרובות ענפיהם קורסים ארצה מכובד משקלם ומסכנים את בני האדם שנמצאים תחתם. סכנה זו חמורה משום שאין לדעת מראש איזה ענף יקרוס ומתי. ענפים קורסים כבר גרמו בעבר לפגיעות בנפש ולפציעות חמורות.

הפתרון: כריתה מבוקרת של העצים

עצי האיקליפטוס מהווים זה עשרות שנים חלק מנופה של הארץ וממורשתה. עצים וחורשות מסוימים הם אף בעלי משמעות היסטורית ותרבותית, ועל כן נשמרים עצי האיקליפטוס ברחבי הארץ. עם זאת, רשות הטבע והגנים מבצעת כריתה מבוקרת של עצים כדי למנוע את התפשטותם בתוך שמורות הטבע והגנים הלאומיים לבתי גידול חדשים וכדי למנוע מהם לפגוע במערכות האקולוגיות. כמו כן, באזורים המיועדים לביקור מטיילים, מצבם של העצים נבדק באופן סדיר ונכרתים ענפים העלולים לצנוח ולסכן את המטיילים.